Sonraíocht Nua

Rewarding Learning

Uimhir Lárionaid	
71	

Uimhir Iarrthóra

General Certificate of Secondary Education
2010

Eacnamaíocht Bhaile

Aonad 1: Aiste Bia agus Sláinte agus Feasacht Tomhaltóra

[GHE11]

DÉ MÁIRT 18 BEALTAINE, MAIDIN

GHE11

AM

1 uair 30 nóiméad.

TREOIR D'IARRTHÓIRÍ

Scríobh d'Uimhir Lárionaid agus d'Uimhir Iarrthóra sna spásanna chuige sin ag barr an leathanaigh seo.
Scríobh do fhreagraí sna spásanna chuige sin sa scrúdpháipéar seo.
Roinn A: Aiste Bia agus Sláinte: 6 cheist.
Roinn B: Feasacht Tomhaltóra: 4 cheist.
Freagair **gach ceann** de na **deich** gceist.

EOLAS D'IARRTHÓIRÍ

Is é 100 an marc iomlán don pháipéar seo.
Léiríonn figiúirí idir lúibíní ar thaobh na láimhe deise de leathanaigh na marcanna atá ag dul do gach ceist nó do gach cuid de cheist.
Measúnófar caighdeán na cumarsáide scríofa i gceisteanna **5**, **6**, agus **10**.

Don Scrúdaitheoir amháin	
Uimhir Ceiste	**Marcanna**
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
Marc Iomlán	

ROINN A – AISTE BIA AGUS SLÁINTE

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

Freagair **gach** ceist.

1 Moltar dúinn níos lú bia a bhfuil salann ann a ithe.

(a) Sainaithin **dhá** neamhord cothaithe a d’fhéadfadh a bheith ann as barraíocht salainn a bheith inár n-aiste bia.

1. ______________________________ [1]

2. ______________________________ [1]

(b) Scríobh **ceithre** dhóigh ar féidir linn laghdú ar an salann a ithimid.

1. ______________________________ [1]

2. ______________________________ [1]

3. ______________________________ [1]

4. ______________________________ [1]

(c) Ceann de na ‘8 leid ar chothú sláintiúil’ is ea neart uisce a ól.
Mínigh **dhá** fháth a bhfuil an leid seo tábhachtach do dhalta scoile.

1. ______________________________

____

____

______________________________ [2]

2. ______________________________

____

____

______________________________ [2]

2 (a) Mínigh cén fáth a bhfuil na cothaithigh seo a leanas tábhachtach in aiste bia leanaí agus tachrán (0–3 bliana).

Iarann

____

____

____

____ [2]

Cailciam

____

____

____

____ [2]

(b) Pléigh **dhá** phointe a bhaineann le sábháilteacht bia nuair atá daoine ag ullmhú nó ag cócaráil bia do leanaí, nó nuair atá siad ag tabhairt bia do leanaí.

1. ____

____

____

____ [2]

2. ____

____

____

____ [2]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

(c) Mínigh **dhá** bhuntáiste a bhaineann le sárbhianna amhail 'fraocháin ghorma' a bheith san aiste bia.

1. ____

____

____

____ [2]

2. ____

____

____

____ [2]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

3 **(a)** Mínigh **dhá** fheidhm atá le próitéin.

1. ______________________________

____

____

______________________________ [2]

2. ______________________________

____

____

______________________________ [2]

(b) Scríobh **dhá** fhoinse mhaithe próitéine a bheadh oiriúnach do veigeán.

1. ______________________________ [1]

2. ______________________________ [1]

(c) Mínigh an chiall atá le “comhlánú próitéine”.

____

____

____

____

____

______________________________ [3]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

4 Tá leibhéil an mhurtaill ag ardú sa RA.

(a) Scríobh **dhá** fhadhb sláinte a d'fhéadfadh a theacht ón mhurtall.

1. ______________________________ [1]

2. ______________________________ [1]

(b) Pléigh **dhá** thoisc, seachas aiste bia, a d'fhéadfadh méadú ar an riosca go n-éireodh duine murtallach.

1. ______________________________

____

____

______________________________ [2]

2. ______________________________

____

____

______________________________ [2]

(c) Is minic a dhéanann déagóirí a roghanna bia féin.

Pléigh **dhá** dhóigh arbh fhéidir le déagóirí athruithe a chur i bhfeidhm ar a n-aiste bia le laghdú ar an riosca go n-éireodh siad murtallach.

1. ______________________________

____

____

______________________________ [2]

2. ______________________________

____

____

______________________________ [2]

5 Pléigh **3** riachtanas cothaithe ba chóir a chur san áireamh agus béilí do dhuine is aosta (65+ bliana) á bpleanáil.

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

[9]

6 Tá an lipéad seo thíos ar channa. Anailísigh an dóigh ar féidir an fhaisnéis ann a úsáid le haiste chothrom bia shláintiúil a phleanáil.

Cuireann gach cuid 40g				
Calraí	Siúcraí	Saill	Sáitheáin	Salann
73	0.1g	8g	3.7g	0.1g
4%	<1%	11%	19%	2%

de Mhéid Treoirlíne an Lae ar fáil

[9]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

ROINN B – FEASACHT TOMHALTÓRA

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

7 **(a)** Cuir síos ar cad é a chiallaíonn an téarma “tomhaltóir”.

[2]

(b) I gcás daoine faoi mhíchumas, pléigh buntáiste **amháin** agus míbhuntáiste **amháin** atá acu nuair a bhíonn siad ag siopadóireacht in ollmhargadh.

Buntáiste:

[2]

Míbhuntáiste:

[2]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

8 **(a)** Scríobh táirge a mbeadh an tsiombail seo a leanas air.

© Crown Copyright

____ [1]

(b) Tá a lán foinsí ann a thugann faisnéis do thomhaltóirí.

Meas caighdeán na faisnéise atá ar fáil do mhic léinn ón **dá** fhoinse seo a leanas.

1. **An tIdirlíon**

____

____

____

____

____

____

____ [4]

2. **Cairde agus teaghlach**

____

____

____

____

____

____

____ [4]

(c) Na hathruithe seo a leanas ar stíl mhaireachtála mic léinn, mínigh an éifeacht a bheadh acu ar an dóigh a ndéanann an mac léinn a chuid siopadóireachta.

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

1. Post páirtaimseartha a fháil

____

____

____

____ [2]

2. A lóistín féin a fháil

____

____

____

____ [2]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

9 **(a)** Maíonn ***An tAcht um Dhíol agus Sholáthar Earraí*** go gcaithfidh earraí ar bith a cheannaíonn tú a bheith:

- ______________________________ [1]
- ______________________________ [1]
- ______________________________ [1]

(b) Cuir síos ar **dhá** chás nuair nach gcosnaíonn An tAcht um Dhíol agus Sholáthar Earraí an tomhaltóir.

1. ______________________________

____

____

______________________________ [2]

2. ______________________________

____

____

______________________________ [2]

(c) Pléigh **3** dhóigh a dtugann Comhairle Tomhaltóirí Thuaisceart Éireann tacaíocht agus eolas do thomhaltóirí.

1. ____

____

____

____ [2]

2. ____

____

____

____ [2]

3. ____

____

____

____ [2]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

10 Bíonn éifeacht ag an "ghéarchor creidmheasa" ar gach cineál teaghlaigh. Teaghlach a bhfuil páistí óga ann, pléigh an dóigh a bhféadfadh sé cúrsaí airgid a bhainistiú go héifeachtach.

[9]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

SEO DEIREADH AN SCRÚDPHÁIPÉIR